

(Mats2006) Matsiuk Z. S. Iz narodu ne vykynesh : dialektnyi slovnyk frazeolohizmiv / Z. S. Matsiuk. – Lutsk : RVV "Vezha" Volyn. derzh. un-tu im. Lesi Ukrainky, 2006. – 134, [2] s.

(Mats2013) Matsiuk Z. Shcho siltse, to nove slivtse [Tekst] : slov. frazeolohizmiv Zakhidnoho Polissia / Zoriana Matsiuk. – Lutsk : Vezha-Druk, 2013. – 476 s.

(Kots 2002) Slovnyk symboliv kultury Ukrainy / [za zah. red. V. P. Kotsura ta in.]. – K. : Milenium, 2002. – 260 s.

Дата надходження до редакції – 22.03.2016 р.

Дата затвердження редакцією – 18.04.2016 р.

УДК 811.124'01

Галамага О.В.

ЛЕКСИКОН ЛАТИНСЬКИХ TABULLAE DEFIXIONES У ПРАГМАТИКО- СУГЕСТИВНОМУ ВИСВІТЛЕННІ

***Анотація.** У статті здійснено лексичний аналіз tabullae defixiones на основі особливих моделей побудови, з урахуванням прагматико-сугестивного впливу. Виявлено ключові лексеми, характерні для певного виду та мотиву tabullae defixiones. Розглянуто основні типи побудови формул tabullae defixiones. Описано особливості латинської мови, що знайшли відображення у tabullae defixiones. Описано вмотивоване використання власних імен, зокрема божеств. Досліджено соматоніми як особливий вид прагматичномаркованої лексики. Виявлено лексику, характерну лише для певного різновиду tabullae defixiones, як-то: таблички юридичного характеру, любовні прокляття, надгробні таблички, таблички з мотивом помсти. Крім того, виявлено використання симпатичної магії у текстах tabullae defixiones.*

***Ключові слова:** tabullae defixiones, ключові лексеми, прагматично маркована лексика, прокляття, соматонім, симпатична магія.*

***Інформація про автора:** Галамага Олена Володимирівна – аспірантка кафедри зального мовознавства та класичної філології;*

Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Galataga O.V.

LEXIS OF LATIN TABULLAE DEFIXIONES IN PRAGMATIC AND SUGGESTIVE ASPECT

Abstract. *This article presents lexical analysis of tabullae defixiones on the basis of special models' construction, with the consideration of pragmatic and suggestive effect. The author finds out key lexemes, which are distinctive for definite kind and motive of tabullae defixiones. The main types of formulas' construction of tabullae defixiones are examined. Specific features of Latin language reflected in tabullae defixiones are described. Motivated usage of proper names, including names of idols is analysed. Somatonims are investigated as a special kind of pragmatically marked vocabulary. Vocabulary specific for certain type of tabullae defixiones: plates of legal character, love curse, grave plaques, with revenge motive was outlined. In addition, usage of sympathetic magic in the texts of tabullae defixiones was fixed.*

Keywords: *tabullae defixiones, key lexeme, pragmatically marked vocabulary, malediction, curse, somatonim, sympathetic magic.*

Information about the autor: *Galataga Olena Volodymyrivna – PhD student of department of general linguistics and classical philology; Institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university.*

Галамага Е.В.

ЛЕКСИКОН ЛАТИНСКИХ TABULLAE DEFIXIONES В ПРАГМАТИКО- СУГГЕСТИВНОМ ОСВЕЩЕНИИ

Аннотация. *В статье осуществлен лексический анализ tabullae defixiones на основе особых моделей построения, с учетом прагматико-суггестивного воздействия. Выявлены ключевые лексемы, характерные для определенного вида и мотивов tabullae defixiones. Рассмотрены основные типы построения формул tabullae defixiones. Описаны особенности латинского языка, нашедшие отражение в tabullae defixiones. Описано мотивированное*

использование собственных имен, в том числе имен божеств. Исследованы соматонимы как особый вид прагматично маркированной лексики. Выявлена лексика, характерная только для определенного вида *tabullae defixiones*, таких как: таблички юридического характера, любовные проклятия, надгробные таблички, таблички с мотивом мести. Кроме того, выявлено использование симпатической магии в текстах *tabullae defixiones*.

Ключевые слова: *tabullae defixiones*, ключевые лексемы, прагматично маркированная лексика, проклятия, соматонимы, симпатичная магия.

Информация об авторе: Галамага Елена Владимировна – аспирантка кафедры общего языкознания и классической филологии; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.

Особливе місце з-поміж різних типів текстів: філософських, художніх, наукових, публіцистичних - посідають саме сакральні, дослідження яких на сьогодні стало об'єктом жвавого наукового інтересу. Найбільш яскравим різновидом сакральних текстів є написи на *tabullae defixiones*, лексичний аналіз яких неможливий без залучення культурного контексту.

Дослідження формул магічних *tabullae defixiones* є найважливішим аспектом у розумінні їх сутності. Слід пам'ятати, що у своєму різноманітті тексти проклять мають особливі моделі побудови, певні правила і канони складання.

Метою нашого дослідження є аналіз лексики *tabullae defixiones*, виявлення специфіки їх структури, особливостей лексичного складу із урахуванням їх прагматико-сугестивного впливу.

Чимало науковців займалися дослідженням *tabullae defixiones* в археолого-епіграфічному контексті (Р.Вюнш, Д.Огден, Д.Джордан, Р.Томлен, А.Одолан, Е.Додс, Е.Роде, А.-М.Тупе, Д. Урбанова, О.Гіршфельд, А.Кропп, І.І. Толстой, Ю.Г. Виноградов, С.Р. Тохтасєв, Д.А. Петров та ін.) [3, с. 34].

"Перше дослідження, присвячене табличкам проклять, – "Давні наговори (*tabullae defixiones*)" належить І.В. Пом'яловському (це був один із розділів його докторської дисертації "Епіграфічні етюди", виданої в 1873р.).

І.В. Пом'яловський у своїй дисертації розглянув тексти грецьких та латинських табличок, проаналізував відомості від давніх авторів про замовляння, навів свої міркування щодо відмінностей між наговором, замовлянням та приворотом, дослідив формулу прокляття. Здобуток цього вченого, на жаль, залишився невідомим європейській науці [8, с. 23]. Тому недостатність опрацювання даної проблематики робить наше дослідження **актуальним**.

Аналіз лексики *tabullae defixiones* неможливий без створення класифікації на основі змісту, ключових частин та основних мотивів текстів. У зв'язку з цим, слід згадати дослідження російського вченого Є.Г. Кагарова, який у своїй дисертації "Грецькі таблички з прокляттями" (1918р.) розглянув феномен закляття в античному світі, створивши класифікацію табличок проклять за критеріями зовнішнього вигляду, типу побудови та стилю тексту. Дослідник виділив декілька типів побудови сакральних формул: 1) молитви; 2) описи; 3) побажання; 4) тексти змішаного типу. Крім того, ним були вирізані структурні складові сакральних формул – закляття (за історичним розвитком): зображення суперника (фігура, малюнок) > ім'я ворога на табличці > ім'я та вказівка на дію>закляття (у формі складного письма чи молитовного звернення (можливо, найпізніший тип формули)[5, с. 8]. Напрацювання Є.Г.Кагарова можна використовувати при подальшому аналізі *tabullae defixiones*.

На практиці такий підхід виявився занадто докладним, тому що безліч проклять не підходять до жодного типу, крім "змішаного". Сучасний американський дослідник-класик К.Фараоне, посилаючись на класифікацію Є.Г. Кагарова, виділив три основні формули проклять:

1. Пряма зв'язуюча формула як перформативне висловлювання, за допомогою якої той, хто проклинає (*defigens*) сподівається автоматично вплинути на жертву.

2. Молитовна формула із закликом до божеств підземного світу, які є виконавцями закляття.

3. *Similia similibus* – формула, в якій проводиться аналогія між об'єктом заляття і бажаною дією [2, с. 5-10].

Передусім, слід зазначити особливості латинської мови, які так чи інакше могли відобразитись у римських *tabulae defixiones*. Наприклад, чіткість висловлювань, повнота відмінкової та дієслівної парадигми латинської мови дозволили лише в окремих випадках вживати прийменники та особові займенники: *Tertiam Mariam defigo et illius vitam et mentem et memoriam et iocinera, pulmones, intermixta, facta, cogitata* (JRS 25. 1935. 225, Nr. 11). – Пробиваю Третію Марію та її життя, свідомість, пам'ять, печінку, легені, все разом, справи, замисли [Переклад мій – О.Г.]

Спеціаліст з класичної філології М.А. Таравердієва свого часу зазначала, що граматичні способи латинської мови не потребують описових форм, артикль взагалі відсутній, що зумовлює також зменшення абстрактного субстантивування. Таким чином, латинська мова дозволяє підвести думку до головного висновку, відкинувши зайві елементи, що й перетворює її на логічну мову. Відмова від складних слів, незначний словниковий запас та обумовлена цим багатозначність латинських слів підштовхували авторів до скорочення обсягу тексту. Часто автори використовували омонімічні форми, що зараз ускладнює правильне тлумачення тексту [9].

Структуруювальний принцип, який одночасно забезпечує прагнення до точності та вирішує ритмічні завдання, поширений і в ритуальних гімнах та прокляттях з дво- чи багатозначним виразом, стилістично підкресленим алітерацією. Ілюстрацією цього є відповідно утворені імена богів, наприклад, *Mater Matuta*. Нагромадження семантично близьких слів може бути викликане потребами самого тексту, оскільки будь-яка двозначність викликає страх та непорозуміння. Повнота висловлювання може бути досягнута риторичними засобами, які підкреслюють якість, величину та афективність визначення. Як відомо, контекст актуалізує значеннєву сферу слова, спонукаючи появу того чи того часто-густо переносного значення, що часто змінюється в залежності від контексту.

Нам імпонує підхід засновниці сугестивної лінгвістики – І.Ю. Черепанової, згідно з яким у процесі аналізу в *tabulae defixiones* виділяють особливі групи лексичних одиниць: *нейтральна лексика* (загальноживана лексика, яка не пов'язана з певними функціональними стилями мови і не має експресивного забарвлення; стосується теми тексту, часто включає назви частин тіла й органів людини); *прагматично маркована лексика* (співвідноситься з планованим результатом навіювального впливу, прагматичним ефектом – оздоровлення, зцілення, перемога в бою, зурочення, приворот та ін.); *немаркована лексика* (також входить в інформативний блок, але позначені нею реалії об'єктивної дійсності прямо не стосуються теми; таку лексику в аналізі, як правило, не враховуємо) [11].

Для авторів найочевиднішим способом здійснення прокляття було пряме звернення до бога чи божества, якому віддавалися імена ворогів. Серед імен богів часто зустрічалися традиційно-римські: Плутон, Прозерпіна (Персефона), а також її мати Деметра [1, с. 111–112; 122]. До Прозерпіни звернене відоме прокляття проти Плотія, датоване I ст. до н. е., в якому тіло Плотія, розчленоване на складові, "передається як жертва підземним богам" (детальний аналіз цього тексту зроблений В.М. Топоровим [10, с. 25-31]).

Крім того, зустрічаються й такі імена богів: *Pater Dii, Nimfa, Dea Placida, Domina Fonsfonti, Dea Proserpina, Dominus Neptunus, Diva Nodenta, Deus Jovis Optimus Maximus, Deus Mercurius, Maternagna (Кібела), Deus Pluto, Dea Muta Tacita, Moltinus, Dea Placidaet Sacra, Minerva Dea Sulis, Numen, diinferi, sanctiangeli, Manes* та ін.

Іноді звертання до божеств досить розмиті: *Numen demando, devoveo, desacrifico, uti vos Aquae ferventes, sive vos Nymphae sive quo alio nomine vultis appellari, uti vos eum interimatis, interficiatis intra annum istum* (CIL 11, 1823;1). – Божество прошу, жертвую і присвячую, щоб ви, гарячі води, чи, якщо хочете, щоб вас звали німфами чи якими-небудь іншими іменами, щоб ви його знищили і загубили протягом цього року [Переклад мій – О.Г.].

У *tabulae defixiones* як джерелі простонародної магії часто зустрічаються граматичні та лексичні помилки. Крім того, у написах представлені різні місцеві інтерпретації загальноприйнятих (Асклепій, Сатурн та Плутон) римських божественних імен та епітетів, що свідчать про первинність локальних культів щодорелігії суспільства: *Dea Ataecina Turibrigensis Proserpina* (CIL 2.462) – Богиня Атецька Турібригенська Прозерпіна; *Pluton, sive Iove minfernium* (JÖAI 37. 1948. 112-12) – Плутон чи підземний Юпітер; *Bona pulchra Proserpina, Plutonis uxor* – Добра, гарна Прозерпіна, дружина Плутона. Серед представників римського пантеону згадують божества Капітолійської тріади: Юпітера, Юнону та Мінерву (AE 1957, 53, ILS 31).

Через вплив східних вірувань та астрології в табличках проклять зустрічаємо звернення до єгипетських богів: Ісиди (популярності в Римі набула після правління Цезаря та Марка Антонія), що виконувала роль грецької богині відродження (Деметри) – *Isis Myrionyma, tibi commendo furtum meum* (Versnel in: RHD 65. 1987, 22) – Ісіда Міріоніма, тобі доручаю мою крадіжку; Абракаса – єгипетського демона, що уособлював єдність світу та простору (за однією з версій, втілено в формулі ABRACADABRA) та інших єгипетських демонів – *Вахахух qui es in Aegypto magnus daemon* (Wünsch in: RhM 55. 1900) – Баксаксікс, в Єгипті великий демон; *Καταξίπ*– Катаксін, *Τραβαξίαν omnipotens daemon* (CQ 50.2. 2(XX). 574). – Трабаксіан, всемогутній демон та ін. [Переклад мій – О.Г.].

Як зазначалося раніше, на відміну від грецької релігії, де боги уособлювали заняття, ремесла, предмети, римські боги часто були персоніфікацією певних якостей чи рис характеру. Наприклад, у сакральних текстах є звертання до таких богів чи божеств: Ноктурна (бог ночі та зоряного неба): *te rogo per tuum Nocturnum* (MHNH 4. 2004. 79–94). –Тебе прошу через твого Ноктурна; Аттіса (у фрігійській міфології бога плодючості, коханого богині Кібелли, що ототожнювався з фінікійським Адонісом). – *Deorum maxime, Attis tyranne* (Ffm 2004, 33–40). – Найбільший з богів, Аттісе тиране; Нецесітати (богині

неминучості чи невідворотності) – *Ad juro vos per haec nomina Necessitatis* (2(X)4. 227ff. Nr. 97). – Заклинаю вас через ці імена Нецесситати; Мути Тацити чи Dea Mutae (німої богині, що оберігала від чуток, наклепу, переслідувань; через вічне мовчання стала уособленням смерті; її часто вшановували глухі та раби, у яких був вирваний язик; до неї зверталися для захисту від кривдників): *Mutae Tacitae, ut mutus sit Quartus* (BROK 58. 1977.564. Nr. 224).–Мовчазна Муто, щоб німим став Кварт [Переклад мій – О.Г.].

Окрім римських богів, в *tabullae defixiones* трапляються імена кельтських божеств, вірав яких була запозичена в часи Римської імперії, після завоювання Галлії, Іспанії та Британії. Римляни стали ототожнювати кельтських богів з власними: галльського бога Белена (Belenos) співставляли з Аполоном, а бога Луга (Lug) з Меркурієм. Тому можна зустріти наступні звертання до богів: до Нодента (ймовірно в Британії, бога-"ловця" чи бога-мисливця): *Divo Nodenti: Silvianus anellum perdidit* (CIL 7. 140: ILS 4730; RIB 306). – Боже Ноденте: Сільвіанус перстенець втратив; до Мольтіна (хтонічного божества плодючості, що ототожнювався з Марсом чи Меркурієм). – *Secundina Mercurio et Moltino mandat* (JÖAI 44. 1959. 70–76) – Секундіна передає Меркурію та Мольтіну [Переклад мій – О.Г.].

Давно з'ясовано, що в *tabullae defixiones*, створених на різних територіях античного світу, зустрічаються схожі формулювання та стилістичні прийоми. Наприклад, детальне дослідження В. Верснела показало, що формули проклять проти крадіїв в табличках з Малої Азії та Британії практично ідентичні за формою та змістом [4, с.60-106].

Про схожість вживаних в *tabullae defixiones* формул-моделей, що створюють враження "одного шаблону", писали також Є.Г. Кагаров та М.Ф. Познанський. Прикметно, що аналогічні формулювання зустрічаються не тільки в табличках латинською і грецькою мовами, але й у таких, що написані іншими мертвими мовами – етрусською чи оскською (корпус Одоллана № 124, 128, 192, 193).

Як зазначав французький дослідник О.Одоллан, в табличках проклять ім'я матері людини, яку мали намір проклясти, вживалося задля того, щоб чітко визначити ворога, на відміну від офіційних написів [1, с. 52]. Підтверження цьому знаходимо у відомій приказці: "*Mater certa, pater incertus*" – Мати завжди відома, а батько не завжди. Найбільш поширеним формулюванням при цьому було таке: "такий-то син (дочка) такої-то" чи *quem peperit* – "такий-то (така-то), якого (яку) народила така-то".

Найбільш суттєвим елементом *tabulae defixiones* було ім'я того, кого проклинали, при цьому будь-яка невизначеність не дозволялася. Наприклад, в проклятті проти Невії вжито наступну фразу: *sive ea allo nomini est* – яким би іншим іменем вона не називалась. Така поправка використовується задля того, щоб Невія не змогла уникнути якоюсь хитрістю цього покарання, наприклад, зміною імені, сила закляття зв'язується не з її ім'ям, а з особою самої Невії.

Як відмічав О. Одоллан, необхідність точно називати ім'я була такою важливою, що часто імена проклятих навмисне ставилися в номінативі, хоча граматика речення вимагала іншого відмінка. Ворог міг передаватися підземним богам і безпосередньо, без згадки їх імені: *Dii iferi vobis comedo si quisqua sacitates habetis ac tardo Ticene*. – Боги підземні, вам вручаю, якщо ви хоч скільки святості маєте, і віддаю Тіхену (№ 190); *[hos] homines omnes infreis [de]is deligo*. – Цих людей я видаю підземним богам (№ 199); *commendo tibi Iulia Faustilla, Marii filia* –доручаю тобі Юлію Фаустілу, донька Марії (вжито номінатив замість аккузатива *Iuliam Faustillam*)(№ 228)[1].

Іноді в *tabulae defixiones* міг бути тільки перелік імен, навіть без прокляття як такого. "Текст" у даному випадку складався не тільки з написаних на табличці імен людей та самого "побажання", а й з процедури виготовлення таблички, протикання її цвяхом чи нігтями, з переміщення її в могилу, підкладання до бані, стадіону, будинку чи храму. Можливо, акт прокляття передбачав також і усне вимовляння відповідного супутнього тексту та здійснення низки магічних дій.

Часто-густо автор таблички брав на себе роль позивача до богів, яким надавалася роль суддіву тій чи тій справі. Якщо йшлося про крадіжку, то скаржник приносив вкрадене в дар богу, на якого віднині накладався обов'язок повернути вже "своє" майно: *Isis Myrionyma, tibi commendo furtum teum.* – Ісіда Міріоніма, тобі доручаю мою крадіжку [4, с. 22].

У той же час одяг як предмет, що має господаря, також міг служити свого роду "провідником" між світами, тому прокляття робилося на одязі: *"Domina Nemesis do tibi palleum et galliculas qui tulit non redimat ni uita Sanguineu sui"* (Collingwood, Wright 1965: 110). – Богине Немесідо, даю тобі плащ та сандалії, хто її носить, нехай не надягне (їх), крім як життям свого Кривавого. Текст, знайдений в Уельсі 1927 р. є табличкою, розміром 3 × 3 см. Цілком можливо припустити, що маленька табличка була прикріплена до плаща глadiatorа, залишеного в роздягальні, адже табличку було знайдено під час розкопок римського цирку.

У *tabullae defixiones* для підсилення навіювального ефекту вживаються *соматоніми* (від грец. *σωματ*– "тіло", *ὄνομα* – "ім'я") – лексеми на позначення частин людського тіла, пов'язані між собою партитивними відношеннями. Наприклад: *Dii inferi. Vobis commendo, si quicquam sanctitatis habetis. Actrado Tychenem Charisii, quodquod agat, ut incidant omnia in adversa. Dii inferi. vobis commendo illius membra, colorem, figuram, caput, capillos, umbram, cerebrum, frontem, supercilia, os, nasum, mentum, buccas, labra, verbum, vultum, collum, iecur, umeros, cor, pulmones, intestina, ventrem, brachia, digitos, manus, umbilicum, vesicam, femina, genua, crura, talos, plantas, digitos. Dii inferi, si illam videro tabes centem. Vobis sanctum illud libens ab anniversarium facere diebus parentibus illius ... peculium tabescat* (СІЛ 10.8249) – Підземні боги! Вам передаю, якщо хто-небудь з вас має святість, і передаю Тіхеназ Харісії, чиніть так, щоб все сталося навпаки. Підземні боги, вам передаю її кінцівки, колір, постать, голову, волосся, тіль, мозок, чоло, брови, кістки, ніс, підборіддя, щоки, губи, слова, обличчя, шию, печінку, плечі, серце, легені, кишки, живіт, руки, пальці, кисті, пуп, сечовий

міхур, бедра, коліна, гомілки, щиколотки, долоні, пальці ніг. Підземні боги, якщо я побачу, як вона згасає (помирає), то охоче її зроблю жертвою вам до річниці в батьківські дні їх... нехай же власність згасне [Переклад мій – О.Г.].

Текст прокляття традиційно починається із звертання до підземних богів (*Dii inferi*), що повторюється тут тричі. Звертання супроводжується їх характеристикою (*si quicquam sanctitatis habetis* – якщо хто-небудь з вас має святість), яку, за Дж. Остіном, можна трактувати як частину умови успіху мовленнєвого акту [7, с. 14-15]. Лексема *sanctitas* з латинської перекладається як "святість, непорушність, благочестивість, непорочність", що ніяк не може бути епітетом підземних богів. Цілком ймовірно, що йдеться про магичні властивості божеств.

Іноді в *tabullae defixiones* був безсистемний перерахунок частин тіла жертви, що передавалася підземному божеству: *Malchio Niconis: oculos, manus, digitos, brachia, ungues, capillum, caput, pedes, femur, ventrem, nates, umbilicum, pectus, mamillas, collum, os, buccas, dentes, labia, mentum, oculos, frontem, supercilia, scapulas, umerum, nersos, os, merilas, ventrem, mentulam, crus, quaestum, lucrum, valetudines de figo in his tabellis* (Сторона А). *Rufa Publica: manus, dentes, oculos, brachia, ventrem, mamillas, pectus, os, merilas, ventrem, ...crus, os, pedes, frontes, ungues, digitos, ventrem, umbilicum, cunnum, uuluam, ilia Rufae publicae de figo in his tabellis* (Сторона В) (Borsariin: NSA 1901. 207-208). – Мальхія Нікона: очі, кисті, пальці, руки, нігті, волосся, голову, ступні, стегна, шлунок, сідниці, пуп, груди, соски, шию, кістки, щоки, зуби, губи, підборіддя, очі, чоло, брови, лопатки, плечі, нерви, кістки, живіт, яєчка, гомілки, заробіток, вигоду, здоров'я прибиваю в цих табличках. Руфи Публіки: руки, зуби, очі, плечі, живіт, соски, груди, кістки, живіт, гомілки, кістки, стопи, чоло, нігті, пальці, матку, пупок, піхву, вульву, статеві органи Руфи Публіки я проколюю цвяхами в цих табличках [Переклад мій – О.Г.].

Примітним, на наш погляд є використання неоднакових частин тіла жертв, що піддаються прокляттю. Наприклад, у

проклятті жінки Руфи Публіки використано соматоніми суто жіночих частин тіла (*cunnum, uuluam, ilia*). Таким чином автор прокляття відверто наполягає на статі жертви. Тому вжитий двічі соматонім *ventrem* отримує значення "матка". Обличчя ж, що є важливою частиною тіла людини для римлян, представлено соматонімами досить детально лише в описі жертви Мальхія Нікона (*buccas, dentes, labia, mentum, oculos, frontem, supercilia*).

Як правило, дослідження сакральних текстів базуються на інтерпретації дотичних свідчень, що стосуються зовнішніх ознак (культурний та релігійний контекст епохи, палеографічні та епіграфічні особливості). Однак, для розуміння сутності явища латинського сакрального тексту необхідні реконструкції його змістових ознак: сфера використання, прагматично-впливовий характер, атрибуція об'єкта прокляття, походження та суспільна роль автора чи виконавця прокляття, мотиви створення тексту прокляття, інструментарій та способи здійснення прокляття.

У *tabullae defixiones* для досягнення прагматичного ефекту вживали лексику, пов'язану з метою використання таблички. Всі почуття, що переповнювали авторів сакральних текстів: спортивний азарт, кохання, ненависть, заздрість, образа, страх, відчай та гордість, – так чи інакше відобразились у текстах проклять. Наприклад, у табличках юридичного характеру, створених для захисту у судовому процесі, зустрічаємо такі фрази: "*contra me nec dicere nec facere*" (DT217) – "щоб проти мене не сказали, не зробили"; "*ne quid possint respondere contra*" (DT 219) – "щоб не змогли відповісти проти"; "*facias illos mutuos*" – "зроби їх німими" (DT219); "*defixi sic inimicorum teorum linguas*" – "зв'яжи язика моїх суперників", які мають яскраво емоційний характер [Переклад мій – О.Г.].

На наш погляд, цікавою для дослідження є свинцева табличка-прокляття юридичного змісту, зігнута посередині на зразок листа і знайдена в одній з Куманських гробниць: *Nomen de latum Naeviae L.L. Secunde sive ea allo nomini est.*–

Звинувачувана Невія, відпущениця Луція Секунда, чи яким би іншим іменем вона не називалась [Переклад мій – О.Г.].

Особливість цієї таблички полягає у вислові *nomen deferre*, який, як відомо, притаманний лише юридичній мові, й означає "обвинувачувати", "доносити". Справжнє значення з'ясовується лише при співставленні з іншими табличками подібного характеру. Оскільки напис знайдено в гробниці, то логічно, що й вислів *nomen delatum* – це не звинувачення Невії в суді (тут необхідно розуміти суд не в юридичному плані, не людський, а саме божественний, бога підземного царства). Задля того ж, щоб вона не змогла уникнути якоюсь хитрістю цього покарання, наприклад, за допомогою зміни імені, сила закляття через поправку *sive ea allo nomini est* – яким би іншим іменем вона не називалася – зв'язується не з її ім'ям, а з особистістю самої Невії [1, с. 196].

Як було вище зазначено, для *tabulae defixiones* характерним є використання симпатичної магії, де один предмет чи особа уподібнюється іншому. Даний текст прокляття не є винятком, тому що безсилля у суді проклятих осіб ототожнюється з безсилістю щеняти (*Quomodo hic catellus nemini nocuit*. – Так само, як це щеня нікому не шкодить), а його ж мати – з адвокатами, що не здатні захищати (*Quomodo nec mater huius Catelli defendere potuit. Sic nec advocati eorum eos defendere possint. Sic illi inimici*. – Так само, як мати цього щеняти не змогла захистити. Так і його адвокати його захистити не зможуть, як ті вороги). Даний текст насичений також вказівними займенниками (*hic* – "цей" та *ille* – "той") у різних граматичних формах, що виконують дейктичну та анафоричну функції.

У деяких *tabulae defixiones* прямо відображена ідея симпатичного зв'язку образів з реальними об'єктами: [*Quomodi*] *huic gallo {vacat} lingua vivo extor si et defixi sic inimicorum meorum linguas adversus meom mutes cant* (DT 222:A13 –B5). – Так як язик цього живого півня ... вивернутий, так приколи язики моїх ворогів, щоб проти мене стали німими. [*Q*] *uomodo tomacos ab es ligatos, sic et Concordi... liget bracia,*

cor, sensu (ТМА 68 А: 1–5) – Так як зв'язані нутрощі у тебе відсутні, так і у Конкорда нехай будуть зв'язані руки, серце, розум. *Q[umod]oped[es] abesl[igat]ossicet ... ligatae pedes Alumnoet Pyro...*(ТМА 68 с: 1–2). – Так само, як зв'язані ноги у тебе відсутні, так і ...зв'язані ноги Алюмна та Піра... [Переклад мій – О.Г.].

У *tabullae defixiones*, що мали на меті любовний приворот чи помсту через ревності, вживаються такі фрази: *de tinea turin omne tempus in amore*– "обплутай коханням назавжди" (DT 231); *coge illa meamare, mihi conferread meu[m] desiderium* – "примусь її кохати мене і поступитися моєму бажанню" (DT230); *amantema est uantem amoris et desiderii mei causa* – "палко закохану і причину моїх бажань" (Leopoli 1929.42: Dickiein: CQ 50.2. 2(XX). 574); *amantem furent emprae amore meo* – "кохана, божевільна від мого кохання" (Hadrumetum, dfx 11.2.1./3 (3. Jh. n. Chr.), тощо [Переклад мій – О.Г.].

Крім свинцевих *tabullae defixiones*, однорідних за змістом та формою, існували також надгробні таблички, що відрізнялись від вище зазначених лексичним наповненням, при цьому маючи спільний зміст – прокляття. В основному, в таких табличках було прохання до богів про помсту за смерть тієї особи, що похована під даною табличкою. Як приклад, можна згадати *imprecatio* (прокляття, переважно написані родичами на надгробках, звернені до вбивці), вирізане на задній стороні надгробного вівтаря у Флоренції. наговір на людей, що нанесли покійному за життя жорстокі образи: Атимет підступно вбив доньку Гая Віва, Акте була отруйницею, зрадливою, підступною та немилосердною відпущеницею. Вона, слідуючи за своїм коханцем, ошукала свого батька, відвела від смертного одра раба чи рабиню, що йому прислужували, так що залишений та пограбований старий помер на самоті. За такі злочинства вони обоє повинні були закінчити своє життя у зашморзі, тому в *imprecatio* їм бажають мотузку та гачок, щоб здійснити це бажання. Крім того, молять богів, щоб жорстоке серце Акте було спалене у палаючій смолі:

Hic stigmata aeterna Acte libertae. Scripta sunt venenariae et per fidae dolos aeduri pectoris clavometre stems parteam. Ut sibi collum alliget et picem can dentem pectus...(GrutDCXCI, 8). – Тут є вічна ганьба (pl.) вільновідпущеної Акти. Ганьба отруйниці та віроломної, хитрої (жінки). Гвіздком тверді груди (пробиті) і мотузкою підшви (обв'язані). Нехай же їй і шию зв'яже, і смолою розпалить груди [Переклад мій – О.Г.]

Трапляються також *tabulae defixiones*, написання яких спричинені конфліктами, помстою, заздрістю, ненавистю, наклепом, тощо. Іноді автору були невідомі його кривдники, тому в тексті прокляття зазначалася причина образи та жорстке покарання для винних: *Deos ancto Mercurio. Queror tibi de illis, qui mihi male cogitant et male faciunt supra si servus si liber, si mascel si femina. Ut non illis permittas nec stare nec sedere. nec bibere nec manducare, nec has iras redimere possint, nisi sanguine suo...* (Hassall/Tomlinin: Britannia 26. 1995. 373-376. Nr. 2) – Святому богу Меркурію. Жаліюсь тобі на тих, хто про мене раніше погане думав і погане мені робив ... чи був це раб, чи вільний, чи чоловік, чи жінка. І не дозволю їм ні стояти, ні сидіти, ні пити, ні їсти, і хай вони не відкупляться від цього гніву, хіба що своєю кров'ю... [Переклад мій – О.Г.]

Римляни, що прагнули перемогти у гладіаторських змаганнях, усіма способами намагалися позбутися суперників: *Apecialligator, Trinemeton, Caticnonnudato, Seneciolum, Asedem, Trition, Neocarion, Didonem, Sosio de liria, Sosio febribus, Sosio cottidie doleto. Sosio loquine queat.* (Versnelin: ZRE 58. 1985. 247-269). – Зв'яжи Апеція, Трінемета, Катісна спустош, Сенеціола, Аседа, Тритія, Неокаріна, Дідону, Сосія позбав розуму, Сосію дай лихоманку, Сосій щодня нехай страждає. Сосій нехай не зможе говорити [Переклад мій – О.Г.]

У проклятті із звертанням до жерця Кібели Аттіса відчувається сильна ненависть до кривдника: *Des eim alam mentem, malum exitum, quam diu vita vixerit et omni corpore videat se emoripra et eroculos neque se possit redimere nulla pecunia nulla quere neque ab steneque ab ullo deonisiu textum malum* (Blänsdorfin: Fluchtafeln. Ffm 2004.51-58: id. in: MHNH 5. 2(X)5.

16-18. Nr. 6). – Дай же йому безумство, страшну смерть, і нехай відчує всім тілом, а не очима ще за життя, що помирає, і щоб не зміг відкупитися ніякими грошима і ніякими справами ні від тебе, ні будь-якого бога, хіба що страшною смертю [Переклад мій – О.Г.].

Таким чином, аналіз лексики *tabulae defixiones* було здійснено на основі змістової та генологічної класифікації. В результаті виявлено ключові лексеми, характерні для певного виду та мотиву *tabulae defixiones*. Розглянуто основні типи побудови формул *tabulae defixiones*. Описано особливості латинської мови, що знайшли відображення у *tabulae defixiones*. Всю лексику, вжиту у *tabulae defixiones*, поділено на: нейтральну, прагматично-марковану та немарковану. Описано вмотивоване використання власних імен, зокрема божеств. Досліджено соматоніми як особливий вид прагматично маркованої лексики. Виявлено лексику, характерну лише для певного різновиду *tabulae defixiones*, як-от: таблички юридичного характеру, любовні прокляття, надгробні таблички, таблички з мотивом помсти. Крім того, виявлено використання симпатичної магії, що на лексичному рівні відображене паралелізмами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Audollent A. Defixionum tabellae quotquot innotuerunt tam in Graecis Orientis quam in totius occidentis partibus praeter Atticas in corpore inscriptionum Atticarum editas / A. Audollent. - Thèse de doctorat d'État, Paris, A. Fontemoing, 1904 ; rééd. Francfort, 1967.
2. Faraone C. A. The Agonistic Context of Early Greek Binding Spells // *Magica Hiera. Ancient Greek Magic and Religion* / Ed. by C.A. Faraone, D. Obbink. - N. Y., Oxford, 1991.
3. Кудрявцева Т. Судебная магия в классической Греции / Т. Кудрявцева // *Вестник Российского государственного гуманитарного университета*. - 2011. - № 14. - С. 353-362.
4. Versnel H. The Appeal to Justice in Judicial Prayers / H. Versnel / *Beyond Cursing*, 1991.
5. Кагаровъ Е.Г. / Греческие таблички с проклятиями / Е.Г. Кагаровъ. – X. : Типография Г. П. Радовильского, 1918.

6. Михайлова Т.А. Бритские и латинские имена на табличках из храма Сулис-Мирвы в Бате / Т.А. Михайлова // Индоевропейское языкознание и классическая филология. - 2012. - Т. 16. - С. 522-536.
7. Остин Дж.Л. Слово как действие / Дж.Л. Остин // Новое в зарубежной лингвистике. - Вып. XVII. - М., 1986.
8. Познанский Н.Ф. Заговоры : Опыт исследования заговорных формул / Н.Ф. Познанский, Ф.С. Капица. - М. : Индрик, 1995. - 352 с.
9. Таравердиева М.А. От латинской грамматики к латинским текстам / М.А. Таравердиева. - М. : Гуманист. Изд. Центр ВЛАДОС, 1997. - 176 с.
10. Топоров В.Н. Об индоевропейской заговорной традиции (избранные главы) : Об одном латинском заговоре / В.Н. Топоров // Исследования в области балто-славянской духовной культуры. Заговор. - М., 1993.
11. Черепанова И.Ю. Дом колдуньи. Язык творческого Бессознательного / И.Ю. Черепанова. - М. : Наука, 1999. - 277с.

REFERENCES

1. Audollent A. *Defixionum tabellae quotquot innotuerunt tam in Graecis Orientis quam in totius occidentis partibus praeter Atticas in corpore inscriptionum Atticarum editas* / A. Audollent. - Thèse de doctorat d'État, Paris, A. Fontemoing, 1904 ; rééd. Francfort, 1967.
2. Faraone C. A. *The Agonistic Context of Early Greek Binding Spells* // *Magica Hiera. Ancient Greek Magic and Religion* / Ed. by C.A. Faraone, D. Obbink. - N. Y., Oxford, 1991.
3. Kudryavtseva T. *The Judicial Magic in Classical Greece* [Sudebnaia mahyia v klassycheskoi Hretsyy] / T. Kudryavtseva / *Vestnyk Rossyiskoho hosudarstvennoho humanyarnoho unyversyteta*. - 2011. - № 14. - S. 353-362.
4. Versnel H. *The Appeal to Justice in Judicial Prayers* // H. Versnel / *Beyond Cursing*, 1991.
5. Kagarov E.H. *Greek plaques with curses* [Hrecheskyye tablychky s proklyatiyamy] / E.H. Kagarov / *Hrecheskii tablychky s proklyatiyamy*. - Kh.: *Typohrafiya* H. P. Radovylyskoho, 1918.
6. Mykhailova T.A. *Briton and Latin names on the plates of the temple of Sulis Mirva in Bate* [Brytskyye i latynskyye imena na tablychkach iz hrama Sulys-Myrvi v Bate] / T.A. Mykhailova // *Indoevropayskoe yazykoznanie i klassycheskaia filologiya*. - 2012. - Tom 16. - S. 522-536.
7. Ostin Dzh. L. *Word as an action* [Slovo kak deistviye] / Dzh. L. Ostin // *Novoe v zarubezhnoi lingvistike*. - Vip. XVII. - M., 1986.

8. Poznanskyi N.F. *Conspiracies : Experience in studies of exorcism formulas* [Zahovory : Oпит issledovanyia zahovornyh formul] / N.F. Poznanskyi, F.S. Kapytsa.–M. : Yndryk, 1995. – 352 s.

9. Taraverdyeva M.A. *From Latin grammar to Latin texts* [Ot latynskoi hrammatiki k latynskym tekstam] / M.A. Taraverdyeva. - M., 1997. – 176 s.

10. Toporov V.N. *About Indo-European exorcism tradition (selected chapters) : About one Latin conspiracy* [Ob indoeuropeiskoi zagovornoj traditsii (izbrannije glavi) : Ob odnom latynskom zahovore / V.N. Toporov // Issledovanyia v oblasti balto-slavianskoi dukhovnoi kulturi. Zahovor. – M., 1993.

11. Cherepanova I.Y. *The house of witch. Language of creative unconscious* [Dom koldunyi. Yazik tvorcheskoho Bessoznatelnogo / I.Y. Cherepanova. - M., 1999. – 277 s.

Дата надходження до редакції – 20.04.2016 р.

Дата затвердження редакцією – 20.05.2016 р.

ЗМІСТ

**МЕДІЙНА ПРОБЛЕМАТИКА
В МОДЕРНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ**

Шевченко Л.І.

Соціум, культура, медійний інтертекст: взаємозалежності ..7

Шулінова Л.В.

Прецедентність української медійної рецензії мистецької тематики.....18

Сизонов Д.Ю.

Фразеологізми в сучасному рекламному тексті: медіалінгвістичний аналіз.....33

Підкамінна Л.В.

Мовностилістичні особливості сучасних українських агітаційних матеріалів40

Булах М.Б.

Медіалінгвістичні аспекти аналізу перифрастичних одиниць 50

Білошицька В.О.

Мовна особистість у мас-медійному дискурсі: вербально-семантичний рівень64

**ДОСЛІДНИЦЬКІ ПАРАДИГМИ
СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

Яшенкова О.В.

Наближення до адресата як тактика контактовстановлення в англо-американському діловому дискурсі79

Дядищева-Росовецька Ю.Б.

Про один фольклорний за походженням компонент поезики Кирило-Мефодіївського перекладу "Пісні над піснями" 98

Дорофєєва М.С.
Синергетика і "образи" перекладу 110

**НАУКОВІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ
ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ**

Шевченко Л.Л.
Моделювання концепту "Ісус Христос" засобами Нового
Завіту 124

Росовецький С.С.
Концепт "перемога" в російській та англійській
лінгвокультурах 144

**ДИСКУРСИВНІСТЬ ЛІНГВОПРАГМАТИКИ В
СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ**

Дель Гаудіо Сальваторе
Діалектологія і соціолінгвістика у східнослов'янській мовній
традиції: короткий огляд 154

Шевченко Л.Л., Шматко В.І.
Стоматологічна термінологія в метамові сучасної науки 167

Калєтнік А.А.
"Другий абрєвіатурний вибух" і мови спеціального
призначення 176

Мацюк З.С., Фенко М.Я.
Структурно-символічний аналіз фразеологічного ряду
"материнство" (на матеріалі західнополіської фразеології) 187

Галамага О.В.
Лексикон латинських *tabulae defixiones* у прагматико-
сугестивному висвітленні 202

CONTENTS

MASS MEDIA ISSUES
IN THE MODERN LINGUISTICS

Shevchenko L.I.

Society, culture, media intertext: correlations 7

Shulinova L.V.

Precedent characteristics of Ukrainian media review on art theme . 18

Syzonov D.Y.

Phraseology in modern advertising text: mediallyinguistic aspect 33

Pidkaminna L.V.

Stylistic features of modern Ukrainian agitation materials 40

Bulakh M.B.

Mediallyinguistic aspects of the periphrastic units' analysis 50

Biloshytska V.O.

Lingual personality in media discourse: verbal and semantic level 64

RESEARCH PARADIGMES OF MODERN
KNOWLEDGE ABOUT TRANSLATION

Yashenkova O.V.

Approaching the addressee as a tactic to establish contact in Anglo-American workplace discourse 79

Dyadsheva-Rosovetska Y.B.

Folklore component in the Song of the songs translated by Cyril and Methodius 98

Dorofjeva M.S.

Synergetics and „images" of translation 110

**SCIENTIFIC ASPECTS OF MODERN
LINGUOCULTUROLOGY**

Shevchenko L.L.
Modeling of Jesus Christ concept by the means of New Testament..... 124

Rosovetsky S.S.
Concept "Victory" in Russian and English linguocultures..... 144

**DISCOURSIVE CHARACTER OF
LINGUOPRAGMATICS IN THE MODERN
LINGUISTICS**

Del Gaudio S.
Dialectology and sociolinguistics in the East Slavic linguistic tradition: a short survey..... 154

Shevchenko L.I., Shmatko V.I.
Stomatological terminology in the metalanguage of modern science..... 167

Kaletnik A.A.
"Second abbreviation explosion" and language for special purposes: a few remarks to the character of the process. 176

Matsuk Z.S., Fenko M.Y.
A symbol-oriented structural analysis of the set of phraseological units "Motherhood" (based on Western Polesian phraseological material)..... 187

Galamaga O.V.
Lexis of Latin tabullae defixiones in pragmatic and suggestive aspect..... 202

СОДЕРЖАНИЕ

**МЕДИЙНАЯ ПРОБЛЕМАТИКА
В МОДЕРНОЙ ЛИНГВИСТИКЕ**

Шевченко Л.И.

Социум, культура, медийный интертекст:
взаимозависимости..... 7

Шулинова Л.В.

Прецедентность украинской медийной рецензии
искусствоведческой тематики..... 18

Сизонов Д.Ю.

Фразеологизмы в современном рекламном тексте:
медиалингвистический анализ..... 44

Пидкаминна Л.В.

Лингвостилистические особенности современных
украинских агитационных материалов..... 36

Булах М.Б.

Медиалингвистические аспекты анализа перифрастических
единиц..... 57

Белошицкая В.А.

Языковая личность в масс-медийном дискурсе:
вербально-семантический уровень..... 57

**ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЕ ПАРАДИГМЫ
СОВРЕМЕННОГО НАУЧНОГО ЗНАНИЯ
О ПЕРЕВОДЕ**

Яшенкова О.В.

Приближение к адресату как тактика контактоустановления в
англо-американском деловом дискурсе..... 70

Дядищева-Росовецкая Ю.Б.

Об одном фольклорном по происхождению компоненте
поэтики Кирилло-Мефодиевского перевода Песни песней..... 84

Дорофеева М.С.

Синергетика и "образы" перевода..... 95

.....

НАУЧНЫЕ АСПЕКТЫ СОВРЕМЕННОЙ
ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИИ

- Шевченко Л.Л.**
Моделирование концепта "Иисус Христос" средствами
Нового Завета..... 113
- Росовецкий С.С.**
Концепт "Победа" в русской и английской лингвокультурах ...130

ДИСКУРСИВНОСТЬ ЛИНГВОПРАГМАТИКИ
В СОВРЕМЕННОМ ЯЗЫКОЗНАНИИ

- Дель Гаудио С.**
Диалектология и социолингвистика в восточнославянской
языковой традиции: краткий очерк 142
- Шевченко Л.И., Шматко В.И.**
Стоматологическая терминология в метаязыке современной
науки 151
- Калетник А.А.**
"Второй аббревиатурный взрыв" и языки специального
назначения: несколько замечаний к характеру процесса 142
- Мацюк З.С., Фенко М.Я.**
Структурно-семантический анализ фразеологического ряда
"Материнство" (на материале фразеологии Западного Полесья)151
- Галамага Е.В.**
Лексикон латинских *tabulae defixiones* в прагматико-
суггестивном освещении 142

**Кафедра історії та стилістики української мови
Інституту філології**

**Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

планує публікацію періодичного збірника наукових праць
**"Актуальні проблеми української лінгвістики:
теорія і практика"** (випуск № 33)

Збірник входить до наукометричної бази України.

Збірник входить до Міжнародної наукометричної бази
РІНЦ (Росія) – № 356-06/2014.

Збірник входить до Міжнародної наукометричної бази
Research Bib (Японія).

Збірник наукових праць є фаховим виданням із дисциплін
філологічного профілю. Наказ Міністерства освіти і науки
України від 07.10.2015 р., № 1021.

ISSN 2311-2697

Вимоги до публікації:

1. **Текст статті** повинен відповідати чинним вимогам ДАК України та міжнародним науковим стандартам, згідно з якими обов'язковими є такі елементи:

– постановка проблеми в контексті сучасної філологічної науки та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями;

– аналіз найновіших публікацій із теми дослідження;

– визначення раніше не вивчених частин загальної проблеми або напрямків дослідження;

– формулювання мети статті (постановка завдання);

– виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;

– висновки дослідження й перспективи подальших наукових розвідок у визначеному напрямі.

2. **Комп'ютерний варіант статті** повинен відповідати таким вимогам:

- шрифт **Times New Roman**;
 - якщо в наборі використовуються інші шрифти, якими набрано ілюстративний матеріал, то вони подаються окремим файлом;
 - поля: вгорі – 2,5 см; внизу – 9,54 см; зліва – 2,5 см; справа – 6,84 см;
 - відступи від колонтитула: вгорі – 2,75 см; внизу – 9 см;
 - абзацний відступ – 1,25 см;
 - міжрядковий інтервал – одинарний;
 - для покликань на джерело цитування використовувати квадратні дужки, напр.: [5, с. 141], де 5 – номер джерела відповідно до списку використаної літератури в алфавітному порядку, а 141 – номер сторінки; покликання на джерела ілюстративного матеріалу мають бути у круглих дужках (І. Франко);
 - чітко розмежовувати тире (–) і дефіс (-), уніфікувати лапки (" ") та апостроф (');
 - приклади з писемних пам'яток набираються шрифтом **Izhitsa** зі збереженням **Ѣ, Ѧ, ѧ, Ѩ, ѩ, Ѫ, ѫ, Ѭ, ѭ, Ѯ, ѯ, Ѱ, ѱ, Ѳ, ѳ, Ѵ, ѵ**. Графічні варіанти написання літер не передаються.
3. Матеріали подавати в такій послідовності (відповідно у трьох інформаційних блоках – українському, англійському й російському):
- класифікаційний індекс Універсальної десятикової класифікації (УДК);
 - прізвище та ініціали автора подаються зліва (*розмір 11 кеглів, курсив*);
 - назва статті (українською, англійською та російською мовами в кожному з інформаційних блоків) набирається через рядок по центру великими літерами (**розмір 11 кеглів, жирний шрифт**);
 - анотації українською, англійською та російською мовами; до кожної з анотацій подаються ключові слова (не більше десяти слів) (*розмір 10 кеглів, курсив*). Анотації, подані іноземною мовою, не повинні бути дослівним перекладом україномовного варіанту та мають становити не менше 1000 знаків (із пробілами);

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

– інформація про автора / авторів подається українською, англійською та російською мовами після анотації у відповідному інформаційному блоці (*розмір 10 кеглів, курсив*) в такій послідовності: прізвище, ім'я, по батькові (повністю), науковий ступінь, вчене звання, посада / навчання в аспірантурі, докторантурі; структурний підрозділ (факультет / інститут, кафедра); назва навчального закладу чи установи;

– текст статті – через інтервал після назви (**розмір 11 кеглів, міжрядковий інтервал – одинарний**);

– списки літератури подаються через рядок після основного тексту статті в алфавітному порядку в рубриці **ЛІТЕРАТУРА** (**розмір 10 кеглів, міжрядковий інтервал – одинарний**). Література оформляється згідно з чинними бібліографічними вимогами. Необхідно розрізняти наукову літературу та джерела.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ПЕРЕКЛАДАЄТЬСЯ І ТРАНСЛІТЕРУЄТЬСЯ ЛАТИНИЦЕЮ та подається в рубриці **REFERENCES** після основного списку. Обов'язковим є переклад назви праці, що подається курсивом перед транслітерованим варіантом: Chemerkin S.G. *Ukrainian language in the Internet : extralinguistic, internal and structural processes* [Ukrayinska mova v Interneti : pozamovni ta vnutrishno-strukturni protsesi]. – K., 2009;

– список умовних скорочень назв джерел (за наявності) (**розмір 10 кеглів, міжрядковий інтервал - одинарний**) подається після списку літератури через один інтервал.

Статті подаються до 1 листопада 2016 р. до редакційної колегії збірника в електронному та роздрукованому варіантах на кафедрі історії та стилістики української мови.

Публікації збірника проходять **обов'язкове внутрішнє та зовнішнє рецензування** з погляду актуальності, новизни, новаторської постановки проблем, чіткості формулювань дослідницьких завдань, логічності й обґрунтованості висновків.

Видання дотримується **всіх етичних норм і правил**, а також тих, що регламентовані діючим законодавством. Редакторська

політика видання базується на принципах Комітету з етики наукових публікацій відносно рівності всіх статей і авторів для головного редактора, редколегії та рецензентів; конфіденційності у процесі внутрішнього та зовнішнього рецензування; оригінальності пропонованого матеріалу та плагіату. Автори несуть повну відповідальність за подані до редколегії тексти статей, що повинні бути належним чином оформлені, містити актуальність і новизну дослідження; не повинні бути вже надрукованими; не мають повторювати вже опубліковані праці (без належного оформлення покликання, що кваліфікується як плагіат). За порушення вимог редакційної колегії матеріал до друку не приймається.

Видання платне. Довідки за телефоном: роб. тел.: 0(44) 239-33-66; web: <http://apultp.jimdo.com>; e-mail: apultp@ukr.net

**Department of history and stylistics
of the Ukrainian language
of Institute of philology
of Kyiv national
Taras Shevchenko university
plans to publish periodic
scientific edition
"Actual issues of Ukrainian linguistics:
theory and practice" (volume 33)**

The edition is included to the scientific database of Ukraine.

**The edition is included to the International scientific database
RISC (Russia) – № 356-06/2014.**

**The edition is included to the International scientific database
Research Bib (Japan).**

Collection of scientific works is a **professional edition of
philological sciences**. Decree of the Ministry of education and
science of Ukraine, 07.10.2015, № 1021.

ISSN 2311-2697

1. **Manuscripts** must meet the applicable requirements of SAC of
Ukraine and international standards:

- formulation of the problem in the context of modern
philological science, correlated with actual practical tasks;
- analysis of the recent literature on the research topic;
- the definition of previously unexplored aspects of the general
problem or any new lines of research;
- formulation of the purpose of article (problem);
- a statement of basic, fundamental research material with the
justification of scientific results;
- conclusion of the investigation and the prospect of further
scientific analysis of the problem.

2. **A computer version of the article** must meet the following
requirements:

- font Times New Roman;
- if the author uses other fonts, it is necessary to propose them in a
separate file;

.....
 - margin: head – 2.5 cm; tail – 9.54 cm; left – 2.5 cm; right – 6.84 cm;

- an indentation from the running title: head - 2.75 cm; tail – 9 cm;

- an indentation – 1.25 cm;

- line-to-line spacing – single;

- the citation must be proposed in square brackets, eg.: [5, p. 141], where 5 – is a number of the source in the list of references in alphabetical order, and 141 - the number of page;

- reference to the source of illustrative material should be used in parentheses, eg .: (I. Franko);

- distinction between a dash (-) and hyphens (-) and unification of the quotation marks ("");

3. Materials must be accommodated in the following sequence:

- classification index of the Universal Decimal Classification (UDC);

- surname and name of the author / authors (size 11 points, bold type);

- title of the article is typed in the middle in capital letters (size 11 points, bold type);

- annotations in Ukrainian, English and Russian languages; in each of the annotations the author must formulate the keywords (no more than ten words) (size 10 points, italic type). Abstracts submitted in a foreign language should not be a literal translation of basic annotation and should not be less than 1000 symbols (including blanks);

- information about the author / authors in Ukrainian, English and Russian languages after each of the annotation respectively (size 10 points, italic type) in the following order: first name, middle name (in full), scientific degree, academic status, post / post-graduate studies, doctoral studies; organization department (faculty / institute, department); title of the institution;

- yext of the article - in the interval after the title (size 11 points);

- lists of literature must be given after the main text of the article in alphabetical order in the rubric **LITERATURE** (size 10 points). References made in accordance with the applicable requirements of bibliographic standarts. It is necessary to distinguish the scientific literature and sources. **REFERENCES MUST ALSO BE TRANSLATED AND TRANSLITERATED IN LATIN** and

served in the **REFERENCES** rubric after the main list of literature. It is necessary to translate the title, which is served in italics type before the transliterated version: Chemerkin S.G *Ukrainian language in the Internet : extralinguistic, internal and structural processes* [Ukrayinska mova v Interneti: pozamovni ta vnutrishno strukturni protsesi]. – K., 2009;

- a list of abbreviations of the sources (if any) (size 10 points) is submitted after the list of references.

The **deadline** of the receiving of the articles – **November 1st, 2016**.

The materials must be submitted to the **editorial board** in electronic and printed versions at the department of history and stylistics of the Ukrainian language of Institute of philology of Kyiv national Taras Shevchenko university (01601 Kyiv, Shevchenko boul., 14, aud. 131, Kyiv national Taras Shevchenko university, Institute of philology, tel. +380 (44) 239-33-66; web: <http://apultp.jimdo.com>; e-mail: apultp@ukr.net).

The manuscripts must have **internal and external reviews** in terms of relevance, novelty, innovative research problems, formulation of tasks clarity, consistency and validity of conclusions.

The edition adheres to all **ethic norms**, rules, and also those that are regulated by a current legislation. Editorial politics of edition is based on principles of Committee of ethics of scientific publications concerning the equality of all articles and authors for an editor-in-chief, editorial board and reviewers; confidentiality in the process of the internal and external criticizing; originality of the offered material and plagiarism. Authors bear the complete responsibility for the given to the editorial board texts of the articles, that must be properly executed, contain actuality and research novelty; must not be already somewhere printed; must not repeat the already published texts (without the proper quoting, that is characterized as plagiarism). For violation of requirements of editorial board the material will be declined and will not be published.

Кафедра истории и стилистики украинского языка
Института филологии
Киевского национального университета
имени Тараса Шевченко
планирует публикацию периодического
сборника научных трудов
"Актуальные проблемы украинской лингвистики:
теория и практика" (выпуск № 33)

Сборник входит в **научнометрическую базу Украины.**

Сборник входит в **Международную научнометрическую базу РИНЦ** (Россия) – № 356-06 / 2014.

Сборник входит в **Международную научнометрическую базу Research Bib** (Япония).

Сборник научных трудов является **специализированным изданием по дисциплинам филологического профиля.** Приказ Министерства образования и науки Украины от 07.10.2015 г., № 1021.

ISSN 2311-2697

Требования к публикациям:

1. **Текст статьи** должен отвечать действующим требованиям ДАК Украины и международным стандартам, согласно которым обязательными являются следующие элементы:

- постановка проблемы в контексте современной филологической науки, а также ее связь с актуальными практическими задачами;
- анализ последних публикаций по теме исследования;
- определение ранее не изученных аспектов общей проблемы либо новых направлений исследования;
- формулирование цели статьи (постановка задачи);
- изложение основного материала исследования с обоснованием полученных научных результатов;
- выводы исследования и перспектива дальнейшего научного изучения проблемы.

2. **Компьютерный вариант статьи** должен отвечать следующим требованиям:

- шрифт **Times New Roman**;
- если в наборе используются другие шрифты, они подаются отдельным файлом;
- поля: верхнее – 2,5 см; нижнее – 9,54 см; левое – 2,5 см; правое – 6,84 см;
- отступление от колонтитула: сверху – 2,75 см; внизу – 9 см;
- абзацное отступление – 1,25 см;
- междустрочный интервал – одинарный;
- для ссылок на источник цитирования следует использовать квадратные скобки, напр.: [5, с. 141], где 5 – номер источника в списке использованной литературы в алфавитном порядке, а 141 – номер страницы; ссылки на источник иллюстративного материала следует использовать в круглых скобках, напр.: (И. Франко);

- четко разграничивать тире (–) и дефис (-), унифицировать кавычки (" ");

- примеры из давних письменных источников набираются шрифтом **Izhitsa** с сохранением Ъ, Ѧ, Ѧ, Ѧ, ѡ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ. Графические варианты написания букв не передаются.

3. Материалы подавать в такой последовательности (соответственно в трех информационных блоках – украинском, английском и русском):

- классификационный индекс Универсальной десятичной классификации (УДК);

- фамилия и инициалы автора подаются слева (*размер 11 кеглей, курсив*);

- название статьи (на украинском, английском и русском языках в каждом из информационных блоков) набирается через строку по центру прописными буквами (**размер 11 кеглей, жирный шрифт**);

- аннотации на украинском, английском и русском языках; в каждой из аннотаций подаются ключевые слова (не более десяти слов) (*размер 10 кеглей, курсив*). Аннотации, представленные на иностранном языке, не должны быть дословным переводом основной аннотации и должны составлять не менее 1000 знаков (с пробелами);

.....

- информация об авторе / авторах подается на украинском, английском и русском языках после аннотации в соответствующем информационном блоке (*размер 10 кеглей, курсив*) в такой последовательности: фамилия, имя, отчество (полностью), научная степень, ученое звание, должность / обучение в аспирантуре, докторантуре; структурное подразделение (факультет / институт, кафедра); название учебного заведения или учреждения;

- текст статьи – через интервал после названия (**размер 11 кеглей, межстрочный интервал – одинарный**);

– списки литературы подаются через строку после основного текста статьи в алфавитном порядке в рубрике **ЛИТЕРАТУРА** (*размер 10 кеглей*). Литература оформляется в соответствии с действующими библиографическими требованиями. Необходимо различать научную литературу и источники. **СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ ПЕРЕВОДИТСЯ И ТРАНСЛИТЕРИРУЕТСЯ ЛАТИНИЦЕЙ** и подается в рубрике **REFERENCES** после основного списка. Обязательным является перевод названия труда, которое подается курсивом перед транслитерированным вариантом: Chemerkin S.G. *Ukrainian language in the Internet : extralinguistic, internal and structural processes* [Ukrayinska mova v Interneti : pozamovni ta vnutrishno-strukturni protsesi]. – К., 2009

– список условных сокращений названий источников (при наличии) (*размер 10 кеглей*) подается после списка литературы.

Статьи принимаются до 1 ноября 2016 г. в редакционную коллегия сборника в электронном и распечатанном вариантах на кафедре истории и стилистики украинского языка.

Публикации сборника проходят **обязательное внутреннее и внешнее рецензирование** с точки зрения актуальности, новизны, новаторской постановки проблем, четкости формулировок исследовательских задач, логичности и обоснованности выводов.

Издание **придерживается всех этических норм и правил**, а также тех, которые регламентированы действующим законодательством. Редакторская политика издания базируется на принципах Комитета по этике научных публикаций относительно равенства всех статей и авторов для главного редактора, редколлегии и рецензентов; конфиденциальности в

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

процессе внутреннего и внешнего рецензирования; оригинальности предлагаемого материала и плагиата. Авторы несут полную ответственность за поданные в редколлегию тексты статей, что должны быть должным образом оформлены, содержать актуальность и новизну исследования; не должны быть уже где-то напечатанными; не должны повторять уже опубликованные труды (без надлежащего оформления цитирования, что квалифицируется как плагиат). За нарушение требований редакционной коллегии материал к печати не принимается.

Издание платное. Справки по телефону: раб. тел.: +380(44) 239-33-66; web: <http://apultp.jimdo.com>; e-mail: apultp@ukr.net

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВІСТИКИ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

Випуск XXXII

Оригінал-макет підготував Д.В. Дергач

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали.

Підписано до друку 29.12.15. Формат 60x84/16. Вид. № **Ф.118-1**. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк офсетний. Наклад 300.
Ум. друк. арк. 10,23. Зам. № **214-7304**

Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет"
01601, Київ, б-р Т.Шевченка, 14, кімн. 43
(38044) 239 32 22; (38044) 239 31 72; тел./факс (38044) 239 31 28
Свідоцтво внесено до Державного реєстру ДК № 1103 від 31.10.02